

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 489/2011-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť maloletých Z. Š..., J. Š..., a T. Š..., zastúpených zákonnou zástupkyňou – matkou E. Š., všetci bytom B., právne zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. N., s. r. o., konajúcou prostredníctvom konateľky a advokátky JUDr. E. N., B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 CoP 122/2011-130 z 12. júla 2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť maloletých Z. Š., J. Š. a T. Š. o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. októbra 2011 doručená sťažnosť maloletých Z. Š..., J. Š..., a T. Š... (ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených zákonnou zástupkyňou – matkou E. Š. (ďalej aj „matka maloletých“), všetci

bytom B., právne zastúpených Advokátska kancelária JUDr. N., s. r. o., konajúcou prostredníctvom konateľky a advokátky JUDr. E. N., B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 122/2011-130 z 12. júla 2011 (ďalej aj „namietaný rozsudok“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia boli účastníkmi súdneho konania, v rámci ktorého sa ich otec J. Š. návrhom doručeným Okresnému súdu Nitra 25. augusta 2010 domáhal zníženia svojej vyživovacej povinnosti voči sťažovateľom „z 500,- €/mesiac na nižšiu sumu od 1. 9. 2009 z dôvodu, že tesne pred tým, ku dňu 31. 7. 2009 dobrovoľne ukončil svoje lukratívne zamestnanie vedúceho IT-technika, kde vtedy už dosahoval čistý príjem cca. 1 773,- €“.

Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uvádzajú:

«Otec a matka sa dohodli na vysporiadaní BSM, kde dom v hodnote cca. 110 000,-€ nadobudla z BSM do svojho výhradného vlastníctva matka, ktorá otca vyplatila sumou 26 555,- €, z ktorej si on následne kúpil byt. Suma zodpovedala i tomu, že mal príjem cca. 1 500,- € / mesiac, pričom ona žila len z materskej. Na jeho vyplatenie si zobrala pôžičku u ostatnej rodiny.

Dôvodom dobrovoľného ukončenia lukratívneho zamestnania bola jeho vôľa odstáť sa do Českej republiky, keďže v mieste dovtedajšieho bydliska mu bol ukončený nájom, kde si ani následne nehľadal nový. V ČR nemal vopred zabezpečenú žiadnu prácu, pričom sa nevyvinul dostatočnú snahu na priznanie podpory v nezamestnanosti (cca. 886,- €/mesiac), keďže vyše 20 rokov bol poistený pre prípad nezamestnanosti. Namiesto toho po obdržaní poslednej výplaty dal návrh na zníženie výživného (matka je toho názoru, že otec konal výslovne účelovo v snahe znížiť svoju vyživovaciu povinnosť a tým sa jej za všetko pomstiť).

Otec si momentálne našiel prácu z čistou mzdou cca. 490,- €/ mesiac (t. j. pokles o 1 275,- €). Matka pracuje ako pomocná kuchárka v školskej jedálni s čistým príjmom

356,- € / mesiac a osobne sa stará o tri maloleté deti. Náklady na deti sú cca. 665,- € / mesiac, t. j. vyššie ako v roku 2008. Otcovi ubudla vyživovacia povinnosť voči deťom z prvého manželstva.

Rozsudok prvostupňového súdu znížením výživného založil to, že napriek tomu, že matka sa o tri maloleté deti stará, tak po odpočítaní jej podielu na peňažnom výživnom jej ostáva menej peňazí, ako otcovi, ktorý osobnú starostlivosť nevykonáva.

Súdom znížené výživné zodpovedá pomeru príjmu otca k príjmom matky na výške nákladov na deti. Pomer 498,- € : 356,- € na nákladoch 665,- € dáva podiel na výživnom otec 387,- € : matka 277,- €.

OS Pezinok vo svojom rozsudku na str. 6 v strede uviedol: „Vyživovaciu povinnosť otca k maloletým deťom súd nanovo určil tak, že je približne rovnaká polovičným nákladom na každé maloleté dieťa.“

Voči prvostupňovému rozsudku podala matka maloletých detí odvolanie, kde namietala najmä nasledovné skutočnosti:

1. Otec nemal objektívny dôvod na zmenu zamestnania, strata nájmu nie je dôvod vzdať sa zárobku a odísť do ČR, keď sú možnosti ďalších nájmov. Ak chcel napriek tomu odísť, mal so dopredu zabezpečiť v mieste plánovaného bydliska prácu, a nie okamžite po príchode (resp. obdržania poslednej vysokej výplaty) dať návrh na zníženie výživného.

2. Prestávaním sa do miesta bez práce prijal na seba neprimerané riziko.

3. Vzhľadom na ponuku práce v IT odvetví je na trhu dostatok pracovných príležitostí (hľadanie práce otec len tvrdil, ale nepreukázal).

4. Za obdobie 12/2008 - 8/2009 vzhľadom na dosahovaný plat naakumuloval otec značný obnos peňazí, najmä keď nemal žiadne iné výdavky, ktorých stratu nevedel súdu vysvetliť.

5. Súd obligatórne neprihliadal podľa § 62 ods. 4 ZoR (pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará) na osobnú starostlivosť matky o tri maloleté deti.

6. Súd prekročil návrh, keď namiesto požadovaného dátumu zníženia od 1. 9. 2009 priznal zníženie už od 25. 8. 2009.

Odvolací súd uviedol, v zhode s prvostupňovým, že otec sa bezdôvodne nevzdal príjmu, keď má právo po rozvode vyriešiť svoju bytovú a osobnú otázku spôsobom ako uzná

za vhodné (str. 4 rozsudku). I keď matka s týmto názorom súdu nemôže súhlasiť, keďže podporuje nezodpovednosť rodičov, nie je na prospech detí a zakladá nebezpečný precedens do budúcnosti - návod ako si legálne znížiť vyživovaciu povinnosť, tak sa dá povedať, že sa odvolací súd vysporiadal s jej námietkami 1 až 3 uvedenými vyššie.

Odvolací súd sa však nijak nevysporiadal s námietkami 5 a 6, ani k nim nevydal žiadne vyjadrenie, i keď priamym príkazom zo zákona, nie len tvrdení matky, majú rozhodujúci vplyv na vec. Odvolací súd sa vôbec nezaoberal námietkami o:

- neprihliadani na § 62 ods. 4 ZoR (pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará),

- Matke napriek osobnej starostlivosti ostáva menej peňazí, ako otcovi, ktorý osobnú starostlivosť nevykonáva - skutkový dôkaz,

- Rozdelenie výživného zodpovedá pomeru príjmov rodičov, t.j. výhradne len § 62 ods. 2 ZoR, a teda nezohľadňuje i osobnú starostlivosť matky podľa § 62 ods. 4 ZoR -skutkový dôkaz,

- Sám OS súd uviedol, že nepostupoval podľa § 62 ods. 4 ZoR, keď potvrdil, že rozdelil výživné pre každého z rodičov približne na polovicu - právny dôkaz,

- ako i na to, že súd svojim rozhodnutím prekročil návrh, keď rozšíril časové obdobie zníženia výživného,

- Otec návrhom žiadal zníženie od 1. 9. 2010, ale súd mu priznal zníženie od 25. 8. 2010

- vid'. NS SR 3Cdo 56/2005: Ak súd pri rozhodovaní prekročí návrh účastníka a prisúdi viac, než čoho sa domáha (§ 153 ods. 2 OSP), nemá tento vadný procesný postup súdu za následok zmätočnosť rozhodnutia v zmysle § 237 písm. e) OSP; toto pochybenie súdu môže založiť (len) tzv. inú vadu konania, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Sťažovatelia namietajú porušenie právnej istoty a arbitrárnosť napadnutého súdneho rozhodnutia.

a) Právna istota

1. Sťažovatelia, zastúpený matkou, sú toho názoru, že došlo k porušeniu ich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v nadväznosti na čl. 1 ods. 1 Ústavy SR.

K porušeniu uvedených práv malo podľa neho dôjsť tým, že súd na vec aplikoval len niektoré ustanovenia zákona § 62 a 75 ZoR, pričom jeho povinnosťou bolo aplikovať všetky ustanovenia zákona, najmä § 62 ods. 4 ZoR, ktorého aplikáciu mu zákon obligatórne prikazuje. Týmto jeho postupom došlo k poškodeniu základných práv detí a matky na právnu istotu spočívajúcu v predvídateľnosti práva, zaužívaných princípov a z toho plynúcich rozhodnutí.

Prvostupňový súd potvrdil, že podľa § 62 ods. 4 ZoR nepostupoval (str. 6 rozsudku - v strede), čoho dôkazom je okrem jeho vlastného prehlásenia i výsledné určené výživné, ktoré zodpovedá len pomerom príjmom rodičov, kde dokonca matke ostáva menej ako otcovi napriek osobnej starostlivosti.

2. Rovnako súdy pri vydávaní rozhodnutia nepostupovali podľa § 153 ods. 2 OSP, súd pri vydávaní rozsudku nemôže prisúdiť viac, ako sa navrhovateľ domáha; keďže otec sa domáhal zníženia od 1. 9. 2010 a nie 25. 8. 2010, ako určil prvostupňový súd, čo následne matka namietala na odvolacom súde, a položila to i všeobecne známym judikátom vo veci (NS SR 3Cdo 56/2005), ale odvolací súd na jej námietku neprihliadol.

Odvolací súd tieto pochybenia neodstránil, nechal ich dokonca napriek námietkam, ako i prejudikovaniu vo veci nepovšimnuté. Z tohto dôvodu narušil princíp právnej istoty a predvídateľnosti práva, ako i súdnych rozhodnutí z práva vyplývajúcich.

b) Arbitrárnosť

Okrem vyššie uvedeného porušenia základných práv je odvolací rozsudok postihnutý i vadou arbitrárnosti tým, že odvolací súd nechal nepovšimnuté námietky matky vo veci aplikácie § 62 ods. 4 ZoR a § 153 ods. 2 OSP, ktoré boli rozhodné pre vynesenie záverov súdov, najmä keď ich nedodržanie matka dôrazne namietala - nijak sa k nim odvolací súd nevyjadril, ani ich nezohľadnil, pričom ich nedodržanie prvostupňovým súdom je okamžite viditeľné. Podľa nálezu Ústavného súdu SR zverejnený v ZSR pod č. R 20/2004: „Pokiaľ súdy vôbec neodpovedali na námietku sťažovateľa, treba absenciu argumentácie v tomto smere považovať za prejav arbitrárnosti“.

V kontexte vyššie uvedeného odôvodnenie odvolacieho rozsudku nedáva žiadne odpovede na základné otázky vyžadované zákonom na určenie výživného, čo do výšky (osobná starostlivosť) i času (petit návrhu), čo jeho závery v kontexte § 62 ods. 4 ZoR a § 153 ods. 2 OSP robí nepreskúmateľným vo vzťahu k zákonu a návrhu na zníženie. Súd

napr. samovoľne bez návrhu určil zníženie výživného i na obdobie 25. 8. 2010 - 31. 8. 2010, rovnako napriek obligatórnej aplikácii § 62 ods. 4 ZoR tento neaplikoval.

Nedostatočné odôvodnenie a arbitrárnosť napadnutých rozsudkov treba v tomto konkrétnom prípade považovať tak za porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru (inak nech súd uvedie, kde v rozsudku sa venuje aplikácii § 62 ods. 4 ZoR a dodržaniu § 153 ods. 2 ZoR).»

Sťažovatelia zároveň navrhujú, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení a odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu, „*Nakoľko rozsudkom Krajského súdu v Bratislave, č. k. 11CoP/122/2011-130 z 12. 7. 2011 o potvrdení rozsudku Okresného súdu Pezinok, č. k. 28P/289/2010-99 z 1. 2. 2011 bolo znížené výživné o 24 %, pričom zostatok príjmov matky nepokrýva ani jej životné minimum, a došlo i k zníženiu výživného na deti v čase rastu cien a zvýšených potrieb v dôsledku ich veku, tak žiadame o odklad vykonateľnosti oboch rozsudkov.*“.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol o nej nálezom takto:

„1. Základné právo maloletých detí Z. Š..., J. Š..., T. Š..., všetky bytom B., podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj ich právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli rozsudkom Krajského súdu v Bratislave, č. k. 11 CoP/122/2011-130 z 12. 7. 2011 porušené.

2. Zrušuje sa rozsudok Krajského súdu v Bratislave, č. k. 11 CoP/122/2011-130 z 12. 7. 2011 a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť náhradu trov konania sťažovateľom v sume 314,18 € v prospech účtu jeho právneho zástupcu Advokátska kancelária JUDr. N., s. r. o... do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Ústavný súd považoval v súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti za potrebné tiež poukázať na svoje ústavné postavenie, z ktorého vyplýva, že vo veciach, ktoré

patria do právomoci všeobecných súdov, nie je alternatívou alebo mimoriadnou opravnou inštitúciou. Ústavný súd preto vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že v týchto veciach nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01), resp. posúdenie, či nie sú skutkové a právne závery všeobecného súdu, na ktorých je založené namietané rozhodnutie, zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, pričom majú zároveň za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Ústavný súd v súlade s uvedenými východiskami vyplývajúcimi z jeho konštantnej judikatúry predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

V relevantnej časti odôvodnenia namietaného rozsudku krajský súd uviedol:

„Odvolací súd podľa § 219 ods. 2 O. s. p. poukazuje na správne dôvody súdu prvého stupňa, s ktorými sa stotožňuje.

Odvolací súd k veci samej dopĺňa, že už pôvodne určené výživné bolo určené skôr v hornej hranici, pričom boli zohľadnené všetky skutočnosti potrebné pre určovanie výživného. V súčasnosti je potrebné konštatovať, že zmena pomerov na strane otca nastala a túto zmenu tak, ako správne posúdil súd prvého stupňa nemožno posudzovať ako bezdôvodné vzdanie sa majetkového prospechu. Otec má právo po rozvoде manželstva vyriešiť si svoju osobnú, ako aj bytovú situáciu spôsobom akým uzná za vhodné, pričom spôsob, ktorý otec zvolil nijakým spôsobom neohrozuje výživu mal. detí. Pokiaľ ide o procesné námietky matky, odvolací súd k tomu udáva, že matka v konaní mala právne

zastúpenie, takže mohla kvalifikovane reagovať na skutočnosti, ktoré potom uvádzala v odvolaní a taktiež procesné pochybenia odvolacím súdom zistené neboli.

Rozhodnutie súdu prvého stupňa je správne, odvolací súd ho potvrdil podľa § 219 O. s. p.“

V nadväznosti na citované ústavný súd považoval ďalej za potrebné poukázať na § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia prvostupňového súdu, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

V danom prípade k námietkam sťažovateľov vyjadreným v ich odvolaní zaujal podrobné stanovisko v odôvodnení svojho rozhodnutia už Okresný súd Pezinok (ďalej len „okresný súd“), pričom z citovanej časti odôvodnenia namietaného rozsudku krajského súdu vyplýva, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s právnymi názormi prvostupňového súdu vyjadrenými v jeho rozhodnutí, t. j. postupoval v súlade s § 219 ods. 2 OSP. Z toho možno vyvodit', že sa stotožnil so závermi okresného súdu k námietkam matky maloletých (sťažovateľov, pozn.) vyjadreným v odvolaní.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že postup a rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej procesnoprávnej úpravy, v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Vo svojej ustálenej judikatúre aj v nadväznosti na § 219 ods. 2 OSP ústavný súd tiež zdôrazňuje, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok.

Ústavný súd preto preskúmal aj rozsudok okresného súdu č. k. 28 P 289/2010-99 z 1. februára 2011 (ďalej len „rozsudok okresného súdu z 1. februára 2011“), ktorý zmenil

„rozsudok Okresného súdu Nitra, č. k. 25 C 181/2008 zo dňa 09. 12. 2008 v časti vyživovacej povinnosti otca na maloletú Z. Š..., maloletú J. Š... a maloletého T. Š... tak, že vyživovacia povinnosť otca na maloletú Z. Š... sa znižuje od 25. 08. 2010 zo sumy 7 000,- Sk mesačne na sumu 160 eur mesačne, vyživovacia povinnosť otca na maloletú J. Š... sa znižuje od 25. 08. 2010 zo sumy 5.000,- Sk mesačne na sumu 130 eur mesačne a vyživovacia povinnosť otca na maloletého T. Š... sa znižuje od 25. 08. 2010 zo sumy 3.000,-Sk mesačne na sumu 90 eur mesačne“ , a v tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať najmä na túto časť jeho odôvodnenia:

„Súd vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov konania, rodným listom maloletých detí Š., rozsudkom Okresného súdu Nitra, č. k. 25 C 181/2008 zo dňa 09. 12 .2008. kópiou dohody o vypořádání BSM zo dňa 29. 07. 2009, kúpnu zmluvou zo dňa 11. 06. 2010, potvrdením o evidencii záujemcov o zamestnanie zo dňa 04. 08. 2010, výpoveďou z rodinného domu zo dňa 28. 04. 2010, odpoveďou Úradu práce v Šumperku zo dňa 13. 12. 2010, potvrdením o výške príjmu otca, lekáorskými správami o zdravotnom stave otca, potvrdením o výške príjmu matky, ďalšími v spise priloženými dokladmi a zistil nasledovný skutkový a právny stav:

Z výpovede účastníkov konania a z rodných listov maloletých detí Š. mal súd preukázané, že maloleté deti: Z. Š..., J. Š... a T. Š... sú deťmi Ing. J. Š... a E. Š..., ktorí sú účastníkmi tohto konania.

Z rozsudku Okresného súdu v Nitre č. k. 25 C 181/2008 zo dňa 09. 12. 2008 mal súd preukázané, že naposledy bolo o vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom Š. rozhodnuté vyššie uvedeným rozsudkom. V čase posledného rozhodovania súdu o vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom Š. bol otec maloletých zamestnaný v spoločnosti V., a.s. s čistým mesačným príjmom 42.433,-Sk, čo je v prepočte 1 408,51 eur. Otec maloletých mal ďalšiu vyživovaciu povinnosť voči synovi z prvého manželstva vo výške 3.000,-Sk, teda približne 100 eur.

Z dohody o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva rozvedených manželov k nehnuteľnostiam zo dňa 29. 07. 2009 a z výpovede účastníkov konania mal súd preukázané, že matka maloletých nadobudla na základe uvedenej dohody nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. 1681 v katastrálnom území L. a otcovi maloletých vyplatila sumu 26.555,14 eur (cca 800.000,-Sk).

Z výpovede z nájmu zo dňa 28. 04. 2010 mal súd preukázané, že matka maloletých vypovedala otcovi maloletých nájom v rodinnom dome, ktorý im pôvodne patril ku dňu 31. 07. 2010.

Z kúpnej zmluvy uzavretej medzi otcom maloletých ako kupujúcim a manželmi M. ako predávajúcimi mal súd preukázané, že otec maloletých v roku 2010 kúpil v Českej republike v obci... byt za cenu 700.000,-Kč (cca 29.060,11 eur alebo 875.464,87 Sk).

Z výpovede otca mal súd preukázané, že otec ukončil dohodou pracovný pomer v spoločnosti V. k 31. 07. 2010.

Z potvrdenia Úradu práce v Šumperku zo dňa 04. 08. 2010 mal súd preukázané, že otec je evidovaný v evidencii záujemcov o zamestnanie od 01. 08. 2010.

Z potvrdení doložených v spise mal súd preukázané, že otec si hľadá prácu na rôznych miestach v Českej republike.

Podľa potvrdenia správnej komisie pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov zo dňa 26. 10. 2010, ktoré vydala Sociálna poisťovňa, pobočka Nitra mal súd preukázané, že otcovi neboli priznané dávky v nezamestnanosti „pretože podľa výroku Správnej komisie neexistuje nárok podľa legislatívy, ktorú vykonala inštitúcia, ktorá vystavuje toto potvrdenie“.

Podľa potvrdenia o výške príjmu za obdobie január 2010 až júl 2010 mal súd preukázané, že otec mal za uvedené obdobie v spoločnosti V., a. s. priemerný čistý mesačný príjem vo výške 1773 eur v čistom. Z výpovede otca mal súd preukázané, že otec je od 01. 02. 2011 zamestnaný v spoločnosti E. s. r. o. v Š., kde bude jeho hrubá mzda 15.000,-Kč (cca 622,72 eur) a predpokladaná čistá mzda 12.000,-Kč (cca 498,17 eur).

Z lekárskej správy MUDr. J. B., všeobecnej praktickej lekárky, zo dňa 20. 12. 2010 mal súd preukázané, že vzhľadom k zdravotnému stavu je otec neschopný pracovať v chlade, v prievane, nemôže zdvíhať a prenášať ťažké bremená a vykonávať práce vyžadujúce nemennú strnulú polohu tela.

Z potvrdenia o výške príjmu matky a z výpovede matky mal súd preukázané, že matka je zamestnaná ako pomocná kuchárka na Základnej škole..., B. s priemerným čistým mesačným príjmom za obdobie jún 2010 až november 2010 vo výške 356,11 eur.

Z výpovede matky mal súd ďalej preukázané, že matka býva s maloletými deťmi v rodinnom dome, ktorý patrí jej matke. Súd má ďalej preukázané, že matka nebýva

v rodinnom dome, ktorý nadobudla po rozdelení bezpodielového spoluvlastníctva manželov, celková predpokladaná cena nehnuteľností, ktoré nadobudla po rozdelení BSM a ktoré ponúkla prostredníctvom realitnej kancelárie na predaj je 3.300.000,-Sk (109.539 eur).

Z vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že od posledného rozhodovania súdu o výživnom na maloleté deti Š. sa zmenili pomery na strane otca maloletých detí i na strane matky maloletých detí.

Pomery na strane otca maloletých detí sa zmenili tak, že otec dohodou ukončil pracovný pomer k 01. 08. 2010, od uvedeného dátumu bol otec evidovaný v Českej republike ako nezamestnaný. V pôvodnom zamestnaní otec zarábala 1.700 eur mesačne. V súčasnosti, teda od 01. 02. 2010 je otec zamestnaný s priemerným čistým mesačným príjmom vo výške 12.000,-Kč, čo je v prepočte 498,17 eur mesačne (pri prepočte mzdy otca a výpočte výživného súd vychádzal z kurzu 1 EUR=24,088 CZK - kurz uvedený na internetovej stránke Národnej banky Slovenska platný v deň vyhlásenia rozsudku).

Otec maloletých sa presťahoval zo Slovenska do Českej republiky, kde si kúpil v obci Š. byt v cene 700.000,- Kč, čo je v prepočte 29.060,11 eur (cca 875.464.87 Sk). Otcovi maloletých zanikla vyživovacia povinnosť k synovi z prvého manželstva, ktorú si plnil vo výške 3.000,- Sk mesačne.

Pomery na strane matky maloletých sa zmenili tak, že matka maloletých nadobudla po rozdelení BSM nehnuteľnosti - rodinný dom a pôdu, ktorú ponúkla na predaj. Podľa vyjadrenia matky je predpokladaná cena uvedených nehnuteľností 3.300.000,- Sk.

Pri rozhodovaní o znížení vyživovacej povinnosti otca sa musel súd v prvom rade vysporiadať s otázkou, či sa otec vzdal pôvodného zamestnania z dôležitého dôvodu tak, ako je uvedené v § 75 ods. 1 Zákona o rodine. V situácii, keď sa otec maloletých s matkou maloletých rozviedol, matka maloletých mu vypovedala nájom z ich bývalého spoločného domu a v situácii, keď otec pracoval v meste, kde okrem zamestnania nemal po rozvode manželstva iné zázemie súd považuje skončenie pracovného pomeru otca za dôvodné, teda také, ktoré je predpokladané § 75 ods. 1 Zákona o rodine. Vzhľadom na vek otca a nové prostredie, v ktorom otec býva môže byť hľadanie novej práce v primeranom finančnom hodnotení problematické. Ani doterajšie skúsenosti otca a prax v odbore nemusia byť v tejto situácii otcovi výrazne na prospech.

Otec maloletých musel riešiť svoju bytovú otázku pretože matka maloletých mu preukázateľne vypovedala nájom v dome, ktorý pôvodne patril do BSM. Argumentáciu právnej zástupkyne matky, že otec mohol v uvedenom dome naďalej bývať, súd považoval za nedôvodnú.

Súd prihliadol aj na skutočnosť, že otec maloletých si aj napriek prechodne zhoršenej finančnej situácii svoju vyživovaciu povinnosť k maloletým deťom podľa svojich možností plnil.

Pri určení vyživovacej povinnosti otca súd vychádzal z odôvodnených potrieb maloletých detí, ktoré matka uviedla na pojednávaní. Vzhľadom na vek maloletých detí súd považoval náklady, ktoré matka v priebehu konania uviedla za primerané. Súd vychádzal zo zásady, že rodičia by mali plniť vyživovaciu povinnosť k maloletým deťom primerane svojim možnostiam a v zásade by sa mali podieľať na výžive maloletých detí rovným dielom. Vyživovaciu povinnosť otca k maloletým deťom súd nanovo určil tak, že je približne rovná polovičným nákladom na každé maloleté dieťa, ktoré matka v konaní uviedla.

Pri rozhodovaní o výživnom súd ďalej zohľadnil aj tú skutočnosť, že matka maloletých detí sa po rozdelení BSM stala vlastníčkou nehnuteľností z predpokladanou hodnotou 3.300.000,- Sk. Matka takto nadobudnuté nehnuteľnosti (dom a poľnohospodársku pôdu) nevyužíva. S maloletými deťmi býva u svojej matky. Nehnuteľnosti, ktoré matka nadobudla po rozdelení BSM môže predať a tým výrazne zlepšiť svoju majetkovú situáciu a majetkovú situáciu maloletých detí. Súd prihliadol v tejto súvislosti aj na argumentáciu otca, ktorý matke maloletých detí dobrovoľne pri vyporiadaní BSM nechal nehnuteľnosti vo výrazne vyššej hodnote akú z vyporiadania BSM sám získal.

Súd má za to, že výživné, ktoré určil vo výroku rozsudku je vzhľadom na majetkové pomery rodičov a preukázané potreby maloletých detí dostačujúce. Súd znížil vyživovaciu povinnosť otcovi od 25. 08. 2010, teda od podania návrhu tak, ako otec žiadal.“

Sťažovatelia formulujú v sťažnosti dve kľúčové námietky proti namietanému rozsudku krajského súdu. Prvá sa dotýka nezohľadnenia právnej úpravy obsiahnutej v § 62 ods. 4 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), čím malo dôjsť „k poškodeniu základných práv detí a matky na právnu istotu spočívajúcu v predvídateľnosti práva,

zaužívaných princípov a z toho plynúcich rozhodnutí“. V zmysle druhej kľúčovej námietky vo veci konajúce všeobecné sudy rozhodli „ultra petitem“, keďže tak okresný súd, ako aj krajský súd v danom prípade „prisúdili viac, ako sa navrhovateľ domáhal“, keďže „otec sa domáhal zníženia od 1. 9. 2010 a nie 25. 8. 2010, ako určil prvostupňový súd...“.

1. K námietke sťažovateľov týkajúcej sa nezohľadnenia § 62 ods. 4 zákona o rodine

Podľa § 62 ods. 2 zákona o rodine obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.

Podľa § 62 ods. 3 zákona o rodine každý rodič bez ohľadu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové pomery je povinný plniť svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa alebo na nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona.

Podľa § 62 ods. 4 zákona o rodine pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť.

Podľa § 75 ods. 1 zákona o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

Z citovanej časti namietaného rozsudku krajského súdu v spojení s citovanou časťou rozsudku okresného súdu z 1. februára 2011, na ktorý sa odvoláva a s ktorého závermi sa stotožňuje, podľa názoru ústavného súdu vyplýva, že tieto rozsudky obsahujú vecné,

dôsledné a vyčerpávajúce vysporiadanie sa so všetkými skutočnosťami, ktoré boli rozhodné na ustálenie rozsahu vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom (zníženie, pozn.). Za daných okolností ústavný súd považuje namietaný rozsudok krajského súdu za ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnený a reagujúci primeraným spôsobom na všetky podstatné námietky matky maloletých detí obsiahnuté v odvolaní. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd vyvodil zo skutkových okolností preskúmvanej veci právne závery, ktoré zodpovedajú ústavne konformnej interpretácii a aplikácii príslušných právnych noriem. Sťažovatelia neuviedli vo svojej sťažnosti žiadne také argumenty, ktoré by mohli spochybniť ústavnosť záverov krajského súdu a signalizovali by ich arbitrárnosť.

Z citovanej časti rozsudku okresného súdu z 1. februára 2011 vyplýva, že prvostupňový súd považoval za preukázané, že došlo k zmene pomerov na strane otca (ukončenie pracovného pomeru u otca, vypovedanie nájmu zo strany matky maloletých, nový pracovný pomer), ako aj na strane matky maloletých detí (nadobudnutie vlastníctva k nehnuteľnostiam), pričom k tomuto záveru dospel na základe dôsledného zhodnotenia všetkých nových okolností, ktoré nastali v porovnaní so stavom k 9. decembru 2008, keď Okresný súd Nitra rozsudkom č. k. 25 C 181/2008-32 z 9. decembra 2008 rozhodol pôvodne o vyživovacej povinnosti otca k maloletým deťom. Krajský súd sa s týmto záverom okresného súdu stotožnil a potvrdil ho vo svojom rozsudku. V okolnostiach namietanej veci pritom išlo aj podľa názoru ústavného súdu o také závažné zmeny pomerov, ktoré odôvodňovali záver o znížení vyživovacej povinnosti otca k sťažovateľom. Ak sťažovatelia namietajú nezohľadnenie § 62 ods. 4 zákona o rodine, teda to, že tak okresný súd, ako aj krajský súd neprihliadali „*pri určení výšky výživného na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará*“, ústavný súd poukazuje v súlade s už citovaným na závery okresného súdu obsiahnuté v rozsudku z 1. februára 2011, podľa ktorých „*Pri určení vyživovacej povinnosti otca súd vychádzal z odôvodnených potrieb maloletých detí, ktoré matka uviedla na pojednávaní. Vzhľadom na vek maloletých detí súd považoval náklady, ktoré matka v priebehu konania uviedla za primerané. Súd vychádzal zo zásady, že rodičia by mali plniť vyživovaciu povinnosť k maloletým deťom primerane svojím možnostiam a v zásade by sa mali podieľať na výžive maloletých detí rovným dielom. Vyživovacia povinnosť otca k maloletým deťom súd nanovo určil tak, že je približne rovná*

polovičným nákladom na každé maloleté dieťa, ktoré matka v konaní uviedla. Pri rozhodovaní o výživnom súd ďalej zohľadnil aj tú skutočnosť, že matka maloletých detí sa po rozdelení BSM stala vlastníčkou nehnuteľností z predpokladanou hodnotou 3.300.000,- Sk. “.

Obligatórnym zákonným hľadiskom pri určovaní výšky výživného je osobný výkon starostlivosti, ktorý zákon o rodine nepochybne kladie na roveň finančnému zabezpečeniu výživy. Z citovanej časti odôvodnenia okresného súdu (aj keď len implicitne, pozn.) vyplýva, že okresný súd určil vyživovaciú povinnosť oboch rodičov v zásade rovnako, pričom sa riadil úvahou, že majetkové pomery matky maloletých, keďže sa „*po rozdelení BSM stala vlastníčkou nehnuteľností...*“, takýto záver odôvodňujú, aj napriek tomu, že sa matka o maloleté deti osobne stará.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd po preskúmaní namietaného rozsudku krajského súdu z 12. júla 2011 dospel k záveru, že námietka sťažovateľov týkajúca sa nezohľadnenia § 62 ods. 4 zákona o rodine nie je opodstatnená, naopak, krajský súd pri rozhodovaní podľa názoru ústavného súdu jeho text primeraným spôsobom zohľadnil, a na tomto základe vo veci rozhodol.

Skutočnosť, že sa sťažovatelia nestotožňujú s právnymi závermi krajského súdu, nemôže viesť k záveru o ich zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a neznamená ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právne názory všeobecných súdov svojimi vlastnými. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení právneho predpisu (v danom prípade § 62 ods. 4 zákona o rodine), že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu namietaný rozsudok krajského súdu takýmito vadami netrpí.

2. K námietke rozhodovania „ultra petitem“

Podľa § 153 ods. 2 OSP súd môže prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú, iba vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu alebo ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnaní vzťahu medzi účastníkmi.

Podľa § 81 ods. 1 OSP aj bez návrhu môže súd začať konanie vo veciach starostlivosti o maloletých, konanie o vyslovení prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti, konanie o spôsobilosti na právne úkony, opatrovnícke konanie, konanie o vyhlásenie za mŕtveho, konanie o dedičstve a ďalšie konania, kde to pripúšťa zákon.

Podľa § 78 zákona o rodine dohody o súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa zmenia pomery. Okrem výživného pre maloleté dieťa je zmena alebo zrušenie výživného možné len na návrh.

Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že krajský súd nepochybil, ak svojím rozsudkom č. k. 11 CoP 122/11-130 z 12. júla 2011 potvrdil rozsudok okresného súdu z 1. februára 2011, ktorým okresný súd rozhodol o znížení výživného s účinnosťou od 25. augusta 2010 aj napriek skutočnosti, že otec maloletých (navrhovateľ, pozn.) sa vo svojom návrhu domáhal zníženia výživného „počnúc dňom 1. 09. 2010“, keďže v danom prípade išlo o konanie vo veci starostlivosti o maloletých, ktoré možno začať aj bez návrhu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd považuje aj druhú námietku sťažovateľov za neopodstatnenú.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že namietaný rozsudok krajského súdu je z hľadiska kľúčových námietok sťažovateľov ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnený a nemožno ho považovať za arbitrárny, a preto ním ani nemohlo dôjsť k namietanému porušeniu ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ani ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ich

sťažnosť odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2011